

ЯКОВЛЕВА АНТОНІНА ФЕДОРІВНА

Яковлева Антоніна Федорівна (1843 – 29.07(10.08) 1891) – вчителька, одна із засновниць Харківської громадської бібліотеки, членкиня правління цієї установи у 1888–1891 рр. Займалася фінансовим обліком у бібліотеці, керувала обслуговуванням читачів.

Була одружена з Іваном Івановичем Яковлевим, головою правління Харківського товариства взаємного кредиту. Шлюб був бездітним, чоловік повністю матеріально забезпечував дружину, тому вона зосередилася на викладацькій та громадській роботі.

З 1880 року Антоніна Яковлева працювала вчителькою у Харківській жіночій недільній школі Христини Данилівни Алчевської, входила до складу правління Харківського товариства допомоги учительок та викладачок жіночої недільної школи. Активно долучилася до процесу створення Харківської громадської бібліотеки (ХГБ) на самому початку, була присутня на урочистому відкритті бібліотеки 8 жовтня 1886 року.

Після відкриття бібліотеки Антоніна Яковлева працювала в ній на безоплатній основі. Вела касову книгу, складала щомісячні фінансові звіти для правління, які ніколи не викликали сумнівів. Щоденно проводила кілька годин в абонементному відділі, де не тільки керувала роботою працівників, але і сама виконувала замовлення користувачів та розв'язувала складні ситуації. Також займалася комплектуванням фонду і брала участь у всіх урочистих заходах бібліотеки. З ініціативи Яковлевої була облаштована окрема кімната для наукових занять з необхідним письмовим приладдям.

20 листопада 1888 року Антоніна Яковлева була обрана членкинею правління ХГБ, ставши першою жінкою на цій посаді. Інші члени правління високо цінили самовідданість Яковлевої та її внесок у діяльність книгозбірні. Микола Сумцов відмічав старанність та наполегливість Антоніни Федорівни, називаючи її «хранителькою» бібліотеки. Дмитро Багалій вважав її «жінкою з золотим серцем», яка «скромно, тихо, непомітно ... служила ідеї та просвіті». Однак Василь Данилевський відносив Яковлеву до тих членів правління, які «старанно воювали» з «дешевим абонементом» бібліотеки та пов'язував з її діяльністю перехід частини працівників абонементу до Харківського товариства грамотності.

Антоніна Яковлева померла 29 липня (10 серпня) 1891 року. На думку Дмитра Багалія, вона передчасно померла, бо підірвала своє слабе здоров'я через активну роботу в книгозбірні.

У бібліотеці вшанували пам'ять Яковлевої вивіщенням її портрета в абонентській кімнаті. Рішенням правління для студентів та вчителів було відкрито 15 безплатних абонементів «На пам'ять А. Ф. Яковлевої»; для харківських студентів пізніше кількість абонементів була збільшена.

Джерела

1. Данилевский В. Я. Воспоминания старого профессора. (Автобиография) / публ. В. В. Рябченко. Харьков: Раритеты Украины, 2018. 356 с.
2. Десятилетие Харьковской общественной библиотеки (26 сент. 1886 г. – 26 сент. 1896 г.). Харьков. обществ. б-ка. Харьков : Тип. Адольфа Дарре, 1898. 100 с.
3. Коломієць Т. В. Харківське товариство поширення у народі грамотності (1869–1920 рр.). Харків: Консум, 1998. 192 с.
4. Сумцов Н. Ф. Памяти Антонины Федоровны Яковлевой // Харьк. губерн. ведомости. 1891. 8 дек.
5. Шалыганова А. Л. Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885–1918: биобиблиогр. слов. Харьков: Федорко, 2016. 328 с.
6. Шалиганова А. Л. «Учредительницы и хранительницы» першої громадської бібліотеки Харкова: з історії Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка // Бібл. форум: історія, теорія і практика. № 2 (16), 2019. С. 60–63.
7. Хавкина Л. Б. Краткий очерк деятельности Харьковской общественной библиотеки за 25 лет. Харьк. обществ. б-ка. Харьков : Печатник, 1913. 23 с.
8. Мамон В. Є. «Хранителька» Харківської громадської бібліотеки : (до 180-річчя від дня народж. Антоніни Федорівни Яковлевої) // Пам'ятки писемності та культури: вивчення, збереження, популяризація : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Одеса, 13–14 груд. 2023 р. Одеса 2024. С.172–174.

Мамон Вячеслав Євгенович

Статтю створено 30.04.2024